

CISG-online 2749

Jurisdiction	Czech Republic
Tribunal	Nejvyšší soud České republiky (Supreme Court of the Czech Republic)
Date of the decision	17 December 2013
Case no./docket no.	23 Cdo 1308/2011
Case name	<i>Ideal Bike Corp. v. IMPEXO spol. s r.o.</i>

23 Cdo 1308/2011

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Horáka, Ph.D. a soudců JUDr. Zdeňka Dese a JUDr. Kateřiny Hornochové ve věci žalobkyně IDEAL BIKE CORPORATION, 497, Sec. 1, Kang Fu Rd., Wu Chi Town, Taichung, Taiwan, R. O. C., zastoupené JUDr. Martinem Kubánkem, advokátem, se sídlem v Praze 1, nám. Republiky 1079/1a, proti žalované IMPEXO spol. s r.o., se sídlem v Praze 9, Prosecká 687, PSČ 192 00, IČO 416 94 660, zastoupené JUDr. Jiřím Bednářem, advokátem, se sídlem v Praze 2, Mikovcova 7, o zaplacení USD 86 808,58 s příslušenstvím, ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 Cm 168/2007, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. listopadu 2010, č. j. 8 Cmo 304/2010-127, takto:

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. listopadu 2010, č. j. 8 Cmo 304/2010-127, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Podanou žalobou se žalobkyně domáhá po žalované zaplacení kupní ceny za dodávku zboží jízdních kol, která byla žalobkyní vyúčtována fakturou č. D20-06030014 ze dne 7. 3. 2006 částkou 86 808,58 USD. Zboží, které bylo určeno žalované, bylo k přepravě naloženo na plavidlo společnosti MOL na Tchajvanu, přičemž k přechodu nebezpečí škody na dodávaném zboží v souladu s uzavřenou smlouvou došlo dle žalobkyně okamžikem jeho předání prvnímu dopravci.

Městský soud v Praze v pořadí druhým rozsudkem ze dne 9. června 2010, č. j. 8 Cm 168/2007-99, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 86 808,58 USD s 1,8% úrokem z prodlení od 8. 7. 2006 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II). Jeho první rozsudek ve věci ze dne 24. června 2009, č. j. 8 Cm 168/2007-58, zrušil Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 18. září 2009, č. j. 8 Cmo 267/2009-70, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení s tím, že je třeba nadále zabývat se otázkou, zda byla mezi účastníky uzavřena kupní smlouva v souladu s Vídeňskou úmluvou písemně a zda žalobkyni vzniklo právo na zaplacení kupní ceny za zboží, které žalovaná nepřevzala.

Soud prvního stupně ke sporné otázce, došlo-li k uzavření smlouvy mezi účastníky, vyšel ze zjištění, že se žalovanou jednala paní M. A. z firmy Twin-Sport GmbH se sídlem v Bergstrasse 16, Mutlangen, Německo, na základě smlouvy mezi žalobkyní a společností Twin-Sport uzavřené dne 1. 10. 2005 o odměně za služby prováděné společností Twin-Sport na základě zmocnění, které vyplývá z prodejních faktur vydaných mezinárodním distributorům Fuji/SE Bikes, kteří jsou uvedeni v příloze č. 1 uzavřené smlouvy. Žalovaná připojila k emailové zprávě ze dne 23. 8. 2005 adresované M. A. objednávky č. IE 03 a č. IE 02 obsahující označená jízdní kola. V příloze emailové zprávy ze dne 29. 9. 2005, zaslané M. A. P. S. (jednajícím za žalovanou), byla připojena proforma faktura k objednávce IE 03, kterou byla vyčíslena cena 132 421 USD. Proforma faktura obsahuje označení JÍZDNÍ KOLA F.O.B. TAIWAN . M. A. připojila k emailové zprávě ze dne 14. 10. 2005 opravenou proforma fakturu k objednávce č. IE 02 se žádostí o provedení kontroly. Proforma faktura vystavená žalobkyní dne 14. 10. 2005 obsahuje označení odeslání - leden, místo určení Hamburg , JÍZDNÍ KOLA F.O.B. TAIWAN . K žádosti M. A. ze dne 14. 10. 2005 o kontrolu připojené proforma faktury odpověděl P. S. téhož dne sdělením OK .

Na základě provedeního dokazování dospěl soud prvního stupně nejprve k závěru, že za žalobkyni jednala pracovnice společnosti Twin-Sport GmbH na základě řádného zastoupení na základě smlouvy ze dne 1. 10. 2005. Dále dovodil, že mezi účastníky byla platně uzavřena smlouva na dodání zboží, které bylo dne 9. 3. 2006 předáno dopravci a na které žalobkyně vystavila dne 7. 3. 2006 fakturu č. D20-06030014 znějící na částku 86 808,58 USD, a to včetně ujednání ohledně doložky FOB. Žalovaná jako kupující přijetím návrhu žalobkyně souhlasila s tím, že zajišťuje a hradí přepravné (žalovaná toto odsouhlasila emailovou zprávou ze dne 14. 10. 2005). Na objednávky žalované reagovala v souladu s obchodními podmínkami žalobkyně tím, že vystavila proforma fakturu , ve které označila určité zboží, o které v objednávce projevila žalovaná zájem, včetně množství zboží a kupní ceny. Žalovaná pak na výzvu k provedení kontroly proforma faktury tyto emailovou zprávou odsouhlasila. S ohledem na výjimku, kterou učinila Čínská lidová republika v souladu s ustanovením čl. 12 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, publikované pod č. 160/1991 Sb . (dále jen Vídeňská úmluva), platila

pro uzavření smlouvy podle Vídeňské úmluvy písemná forma. Jednání, které probíhalo mezi žalovanou a zástupcem žalobkyně emailovou formou, soud prvního stupně vyložil jako písemnou formu ve smyslu čl. 13 Vídeňské úmluvy.

Soud prvního stupně proto uzavřel, že žalobkyně podle čl. 31 Vídeňské úmluvy dodala žalované zboží tím, že je předala prvnímu dopravci k přepravě pro žalovanou jako kupující. Jestliže žalobkyně splnila svou povinnost vyplývající pro ni z uzavřené kupní smlouvy, je žalovaná povinna zaplatit za zboží kupní cenu. Soud prvního stupně proto přiznal žalobkyni požadovanou kupní cenu včetně úroků z prodlení podle čl. 78 Vídeňské úmluvy ve sjednané výši uvedené na proforma faktuře.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 19. listopadu 2010, č. j. 8 Cmo 304/2010-127, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu o zaplacení 86 808,58 USD s 1,8% úrokem z prodlení od 8. 7. 2006 do zaplacení zamítl (výrok pod bodem I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body II a III).

Odvolací soud k závěrům soudu prvního stupně ohledně dodržení požadavku písemné formy úkonů účastníků provedených emailovou korespondencí uvedl, že čl. 13 Vídeňské úmluvy nebyl v průběhu doby nijak změněn. Text úmluvy je podle odvolacího soudu zcela jasný (pro účely této Úmluvy písemná forma zahrnuje telegram a dálnopis), Vídeňskou úmluvu nelze ani per analogiam vyložit ve prospěch emailů, neboť každý email doručený jeho příjemci může příjemce jakkoli změnit, na rozdíl od textu doručeného telegramu či dálnopisu.

Po uvedeném závěru odvolací soud současně uvedl, že pro eventualitu vzniku smlouvy bez nutnosti písemné formy vyšel z toho, že uzavírají-li smlouvu strany mající sídlo ve státě, který učinil výhradu podle čl. 12 a čl. 96 Vídeňské úmluvy, pak neplatí ustanovení čl. 11 a forma smlouvy se řeší podle zásad mezinárodního práva soukromého, poté podle práva určeného na základě mezinárodního práva soukromého. Podle kolizní normy obsažené v § 10 odst. 2 písm. a) zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen jako ZMPS), je nutné na formu smluv aplikovat čínské právo, jehož aktuální stav nebyl zjištěn. Odvolací soud proto hodnotil, zda účastníci vůči sobě učinili takové bezformální úkony, jejichž důsledkem by byl vznik bezformální smlouvy a dospěl k tomu, že i kdyby bylo možné emaily pokládat za písemnou formu, pak s ohledem na obsah korespondence nebyla kupní smlouva uzavřena.

Odvolací soud tedy dospěl k závěru, že mezi účastníky nebyla uzavřena kupní smlouva. Proto žalobkyni nevzniklo právo na zaplacení kupní ceny zboží, které žalovaná nepřevzala, a ani na úroky z prodlení s placením vyúčtované ceny zboží.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Přípustnost podaného dovolání zakládá žalobkyně na § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Dovolatelka dále namítá, že daná věc byla řešena odvolacím soudem v rozporu s hmotným právem zejména v těchto otázkách:

- zjištění obsahu čínského práva ohledně požadavku na formu kupní smlouvy;
- zda na základě popsaných projevů vůle žalobkyně a žalované byla uzavřena kupní smlouva dle Vídeňské úmluvy
- zda byl zástupce oprávněn jednat za žalobkyni.

Žalobkyně uplatnila dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř.

Žalobkyně předně nesouhlasí s tím, jak se odvolací soud vypořádal s výhradou Čínské lidové republiky učiněnou podle článku 11 a čl. 96 Vídeňské úmluvy. Odvolací soud s odkazem na provedené výhrady dovedl, že formu smlouvy je nutné posuzovat podle hmotného čínského práva, nikoli podle čl. 13 Vídeňské úmluvy. Odvolací soud se ale nezabýval obsahem čínského práva, a to ani přes tvrzení žalobkyně, že poté, co Čínská lidová republika učinila při svém přístupu k Vídeňské úmluvě v roce 1993 výhradu vůči jejímu čl. 11, změnila se v mezidobí čínská právní úprava uzavírání smluv, která již nyní obecně umožňuje uzavírání smluv v jakékoli formě, přičemž za písemnou formu se považuje i výměna elektronických dat či elektronická pošta, pokud umožňují vyjádření jejich obsahu v hmotné podobě.

Odvolací soud sice odkázal na čínské právo, ale další posuzování činil podle práva českého. Odvolací soud současně pominul úpravu v § 53 ZMPS, který ukládá justičním orgánům učinit všechna potřebná opatření ke zjištění cizího práva, pokud mu obsah není znám, může si vyžádat obsah od ministerstva spravedlnosti. Kdyby přitom odvolací soud úpravu rozhodného práva zjistil, musel by dojít k závěru, že čínské právo již nepožaduje písemnou formu a pro uzavření smlouvy stačí ústní forma.

Dle názoru žalobkyně odvolací soud tím, že nezjistil obsah rozhodného práva a ani se o to nepokusil, zatížil řízení vadou a dospěl k nesprávnému právnímu posouzení věci.

Dovolatelka dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že přílohy emailů neobsahovaly relevantní projevy vůle vedoucí k uzavření kupní smlouvy. Podle jejího názoru je nutné emaily a jejich přílohy posuzovat ve vzájemné souvislosti. Mezi žalobkyní a žalovanou se nejednalo o první obchodní kontakt, ale o dlouhodobý obchodní vztah. Žalovaná se pravidelně účastnila mezinárodních setkání distributorů. Na setkání distributorů s názvem 2006 Fuji and SE Bikes International Distributor Sales Meeting, které se konalo ve dnech 19. - 22. 6. 2005 v Dongguan v Čínské lidové republice. Na tomto setkání byly žalobkyní a společností Twin Sport, jako zástupcem žalobkyně, prezentovány dodací a platební podmínky a ceník zboží pro rok 2006. Tato skutečnost má význam pro posouzení praxe zavedené mezi žalobkyní a žalovanou při hodnocení způsobilosti uskutečněných projevů vůle k uzavření kupní smlouvy mezi nimi.

Jestliže by soud hodnotil objednávky v souvislosti s emaily, jakož i dalšími výše popsánymi skutečnostmi, které představují zavedenou praxi mezi žalobkyní a žalovanou, došel by dle dovolatelky k závěru, že návrh byl určen žalobkyni. Tento požadavek vyplývá z interpretačních pravidel uvedených v čl. 8 Vídeňské úmluvy, kdy dle odst. 3 při určování úmyslu strany se vezme náležitý zřetel na všechny rozhodné okolnosti případu, včetně jednání o smlouvě, praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, zvyklostí a následného chování stran.

Dovolatelka odmítá názor odvolacího soudu, že proforma fakturu nelze zpravidla hodnotit jako projev vůle směřující ke vzniku smlouvy. Takový závěr odvolacího soudu neobstojí s nálezem Ústavního soudu I. ÚS 49/08 ani vůči znění čl. 18 Vídeňské úmluvy.

Jestliže mezi stranami došlo zejména k realizaci první dodávky, která byla žalovanou řádně a včas zaplacená, vyplývá z okolností případu, že kupní smlouvy na základě objednávek IE 02 a IE 03 mezi žalobkyní a žalovanou byly uzavřeny a již i částečně plněny.

Závěr odvolacího soudu, že proforma faktury by bylo stejně nutné vykládat jako protinabídku žalobkyně ve smyslu čl. 19 odst. 1 Vídeňské úmluvy, je nesprávný a nemá oporu v provedeném dokazování. Doložku FOB obsahují samotné objednávky. Nejedná se tedy o dodatek týkající se místa dodání ve smyslu čl. 19 odst. 3 Vídeňské úmluvy, který by představoval podstatnou změnu podmínek nabídky a který by ve spojení s čl. 19 odst. 1 Vídeňské úmluvy mohl vést k odmítnutí nabídky.

Úrok z prodlení také nepředstavuje podstatnou změnu nabídky ve smyslu čl. 19 odst. 3 Vídeňské úmluvy, jelikož se nejedná o placení, ale následek pozdního zaplacení kupní ceny.

Dovolatelka dále namítá, že i kdyby proforma faktury představovaly odmítnutí původního návrhu a byly protinabídkou, pak tato protinabídka byla akceptována žalovanou. Přejemnějším ohledně objednávky IE 02 byla akceptace provedena formou emailu žalované ze dne 14. 10. 2005, ve kterém žalovaná souhlasně reagovala na zaslání opravené proforma faktury k objednavce IE02 v souladu se svým požadavkem na barevné řešení části zboží. Ohledně objednávky IE03 byla proforma faktura zaslána emailem dne 29. 9. 2005. Na tuto zprávu žalovaná neodpověděla. Nicméně s odkazem na praxi zavedenou mezi stranami žalobkyně namítá, že mlčení může být považováno za přijetí nabídky v souladu s čl. 18 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Způsob jednání mezi stranami může konstituovat povinnost strany vůči nabídce druhé strany včas učinit námitky. V případě, že tak neučiní, platí, že nabídku akceptuje. S ohledem na to, že předmětem první dodávky, kterou žalovaná převzala a zaplatila za ni dohodnutou kupní cenu, bylo jak zboží z objednávky IE02, tak IE03, byla kupní smlouva ohledně objednávky IE03 mezi žalobkyní a žalovanou uzavřena nejpozději v okamžiku převzetí zboží, které bylo předmětem první dodávky, žalovanou. Takový závěr je dle žalobkyně v souladu s čl. 18 odst. 1 Vídeňské úmluvy, kdy za jiné jednání naznačující souhlas s nabídkou může být i přijetí zboží.

Dovolatelka konečně nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že úkony vůči žalované nečinila žalobkyně. Odvolací soud pominul zastoupení ve vztahu mezi žalobkyní a zástupcem a poté mezi zástupcem a paní A. na základě pracovního poměru vůči zástupci. Odvolací soud se nelyžoval s důkazy provedenými soudem prvního stupně, a to zejména smlouvou o servisních platbách za jízdní kola FUJI & SE (smlouva o zastoupení), která byla uzavřena dne 1. 10. 2005 mezi žalobkyní a zástupcem. Na základě smlouvy o zastoupení vybírala žalobkyně prostřednictvím zástupce rozdíly mezi výrobními cenami zboží a cenami FUJI/SE, a to na základě faktur vystavených mezinárodním distributorům jízdních kol FUJI/SE. Proforma faktury byly opatřeny hlavičkou žalobkyně a vystaveny vůči žalované. Tato skutečnost se týká i ostatních dokumentů vztahujících se k první a druhé dodávce zboží žalované. Jestliže odvolací soud dovodil, že žalobkyně nebyla zastoupena, resp. že jednání společnosti Twin-Sport GmbH nebylo jednáním zástupce žalobkyně, došel k nesprávnému právnímu hodnocení věci.

Žalobkyně proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání žalovaná namítá, že nikdy s žalobkyní nejednala o doložce FOB. Mezi žalobkyní a žalovanou bylo výslovně ujednáno, že teprve poté, co se zboží objeví v Hamburku, byla žalovaná kontaktována obchodními zástupci žalobkyně a k přechodu vlastnictví a nebezpečí na zboží došlo až při jeho přebírání v Praze. Nikdy nebylo nasmlouváno, že by žalovaná měla nést nějaké riziko při nalodění zboží a firmu, která údajně toto zboží přepravovala, žalovaná ani neznala. Žalobkyně ani neprokázala, že by se zboží skutečně ztratilo nebo shořelo a v

tomto směru vypovídala nejednoznačně. Ve věci nebyla uzavřena písemná smlouva, věc byla řešena řadou telefonátů. Proforma fakturu žalovaná nikdy nepovažovala za návrh smlouvy, naopak teprve po převzetí zboží a přechodu vlastnického práva byla podle skutečného množství zboží vystavena faktura.

Dále žalovaná uvádí, že doložka FOB nebyla nikdy sjednána a zavedená praxe mezi stranami byla taková, že k přechodu rizika, ztráty a poškození zboží docházelo shodně s přechodem vlastnického práva, tak nemá žalovaná žalobkyni ničeho plnit.

Nejvyšší soud České republiky (dále též jen Nejvyšší soud) úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012 s výjimkou v zákoně uvedenou) se podává z bodu 7., článku II., části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejprve shledal, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou včas, obsahuje stanovené náležitosti, dovolatelka je zastoupena advokátem ve smyslu ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř. a jím bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 4 o. s. ř.).

Po zjištění, že dovolání je přípustné ve smyslu § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť odvolací soud svým rozhodnutím změnil rozhodnutí soudu prvního stupně, posuzoval odvolací soud jeho důvodnost a dospěl k závěru, že je důvodné.

Odvolací soud na straně jedné uvedl, že je nesprávný závěr soudu prvního stupně o uzavření kupní smlouvy formou podle čl. 13 Vídeňské úmluvy, na straně druhé vzhledem k výhradě Čínské lidové republiky k Vídeňské úmluvě by podle odvolacího soudu na projednávanou věc mělo být podle odvolacího soudu aplikováno čínské právo, které se soudu však zjistit nepodařilo.

K výkladu čl. 13 Vídeňské úmluvy učiněného odvolacím soudem je třeba předně uvést, že je třeba přihlídnout k době, v níž Vídeňská úmluva vznikala, kdy elektronická komunikace nemohla být zařazena mezi způsoby písemné komunikace. Proto argumentace odvolacího soudu, že článek 13 vyjmenovává podmínky písemné formy, které jsou zcela jasné, neobstojí. Vídeňská úmluva za písemnou formu považovala i tehdy moderní prostředky komunikace (telegraf a dálnopis), kromě tradiční listinné podoby.

V autentickém znění Vídeňské úmluvy (čl. 101) je text čl. 13 Vídeňské úmluvy formulován *For the purposes of this Convention "writing" includes telegram and telex*, rusky *Аux fins de la présente Convention, le terme "écrit" doit s'entendre également des communications adressées par télégramme ou par télex*. Z obsahu těchto autentických verzí je zřejmé, že vzhledem k použitému slovesnému obratu zahrnovat písemnou formu jsou k běžné listinné podobě přidruženy i tyto dvě další podoby; tak lze dovodit, že ustanovení čl. 13 Vídeňské úmluvy neobsahuje konečný (taxativní) výčet podob, jež lze považovat za písemnou formu. Pro uvedené dvě formy platí, že zaznamenaná informace je dálkově přenášena a adresátu právního jednání je k dispozici nakonec rovněž text. Tyto znaky přitom vykazují obě v dnešní době tak běžné prostředky komunikace jako jsou fax a email. Tak starší literatura devadesátých let minulého století, tedy v době, kdy elektronická komunikace teprve začala být masivněji rozšiřována, odvodila, že čl. 13 Vídeňské úmluvy zahrnuje i tento prostředek

komunikace (srov. např. Pilz, B. in Westphalen, F. Graf von (ed.): Handbuch des Kaufvertragsrechts in den EG-Staaten einschl. Österreich, Schweiz und UN-Kaufrecht. 1. vydání. Köln : Verlag Dr. Otto Schmidt, 1992, str. 21, marg. č. 40 a další literatura tam uvedená).

Pod čl. 13 Vídeňské úmluvy by tak bylo možné zařadit i takovou elektronickou komunikaci, která plní stejné funkce jako papírová forma komunikace, tj. schopnost uchovat obsah informace a být pro adresáta srozumitelná. Strany se mohou dohodnout, jaký typ psané formy budou používat (čl. 6). Mohou se tak například dohodnout, že budou akceptovat pouze papírovou korespondenci doručovanou konkrétní kurýrní službou. Jestliže strany nijak nevymezily svou představu o písemné formě, lze předpokládat, že elektronická komunikace je zahrnuta v požadavku písemné formy. Tento předpoklad může být zesilován nebo zeslabován podle toho, jaká byla praxe, kterou mezi sebou zavedly nebo zvyklost (čl. 9). V teorii shodně CISG-AC Opinion no 1, Electronic Communications under CISG, 2003. Professor Christina Ramberg (dostupné na <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op1.html#art13>).

S ohledem na uvedenou argumentaci lze tak dospět k závěru, že nevyplývá-li z praxe, kterou mezi sebou strany zavedly, nebo zvyklostí něco jiného, lze podle čl. 13 Vídeňské úmluvy pro její účely považovat za písemnou formu i email.

Vláda Čínské lidové republiky při souhlasu s Vídeňskou úmluvou prohlásila, že se necítí vázána ustanoveními čl. 1 odst. 1 písm. b) a čl. 11, jakož i ustanoveními Vídeňské úmluvy týkajícími se ustanovení čl. 11. Při ratifikaci Vídeňské úmluvy vláda České a Slovenské Federativní Republiky prohlásila, že se necítí vázána ustanovením čl. 1 odst. 1 písm. b). Podle čl. 1 odst. 1 Vídeňská úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, a) jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo b) jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu. Za situace, kdy Česká republika i Čína v rozhodné době, kdy mělo dojít k uzavření kupní smlouvy mezi účastníky, měly výhradu k aplikaci čl. 1 odst. 1 písm. b) je třeba Vídeňskou úmluvu použít podle čl. 1 odst. 1 písm. a). Srov. shodně Kapitán, Z. Podmínky aplikovatelnosti Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Právní fórum 7/2008, s. 275.

Za situace, kdy Čínská lidová republika učinila výhradu podle čl. 96 ve spojení s čl. 12, že se necítí vázána ustanovením čl. 11, jakož i ustanoveními Vídeňské úmluvy týkajícími se ustanovení čl. 11, nelze vyjít z čl. 11, podle něhož smlouva o koupi nemusí být uzavřena nebo prokazována písemně a nevyžadují se u ní žádné jiné formální náležitosti; lze ji prokazovat jakýmkoli prostředky, včetně svědků.

Jestliže stát, na jehož území má jedna ze stran své místo podnikání, učiní takovou výhradu podle čl. 96, jako v daném případě Čínská lidová republika, neznamená to automaticky nutnost uzavření smlouvy ve formě písemné. Znamená to jen nevázanost státu tímto ustanovením (srov. shodně Rozehnalová, N. Právo mezinárodního obchodu. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 556).

Za situace, kdy Čínská lidová republika učinila výhradu k čl. 11 Vídeňské úmluvy, nelze formu ujednání účastníků posuzovat podle tohoto článku Vídeňské úmluvy a je třeba aplikovat podle zásad mezinárodního práva soukromého kolizní úpravu zákona č. 97/1967 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, a podle § 4 ve spojení s § 10 pro posouzení formy aplikovat čínské právo.

V projednávané věci je tak pro posouzení formy uzavření kupní smlouvy rozhodné, zda čínské právo písemnou formu vyžaduje. Ke stejným závěrům vzhledem k výhradě Čínské lidové republiky k čl. 11 Vídeňské úmluvy srov. shodně Michael R. Will ed., *The CISG and China: Dialog Deutschland-Schweiz VII*, Faculté de droit, Université de Geneve (1999), s. 7-22 (dostupné zde: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/zeller.html>).

Bez ohledu na předchozí argumentaci je však třeba zdůraznit, že forma právního jednání je úzce spojena s platností právního jednání. Při řešení této otázky je třeba vypořádat se s ustanovením čl. 4 písm. b) Vídeňské úmluvy, podle něhož, pokud něco jiného není výslovně stanoveno ve Vídeňské úmluvě, nedotýká se její regulace zejména platnosti smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti. Vídeňská úmluva však v čl. 11 až 13 otázky formy právních jednání reguluje, proto není prostor pro vyluku dle citovaného čl. 4 písm. b) Vídeňské úmluvy.

Proto platí, že v případě, stanoví-li čínské právo požadavek písemné formy pro uzavírání předmětné kupní smlouvy, bude třeba aplikovat čl. 13 Vídeňské úmluvy (výhrada Čínské lidové republiky se týká toliko čl. 11 Vídeňské úmluvy).

Odvolací soud však obsah čínského práva, které je rozhodné pro posouzení formy požadované pro předmětnou kupní smlouvu nezjišťoval.

Podle § 53 odst. 1 ZMPS k zjištění cizího práva učiní justiční orgán všechna potřebná opatření; pokud mu obsah cizího práva není znám, může si za tím účelem vyžádat také informaci od ministerstva spravedlnosti (odst. 1). Vzniknou-li při projednávání věcí uvedených v § 1 ZMPS pochybnosti, mohou si justiční orgány vyžádat u ministerstva spravedlnosti vyjádření (odst. 2).

Ustanovení § 53 odst. 1 a 2 zákona č. 97/1963 Sb. je třeba vykládat tak, že zásadně justiční orgán má zjišťovat obsah cizího práva jakýmkoli dostupným, spolehlivým způsobem; může si opatřit znalost cizího práva přímo sám z pramenů jemu dostupných, jsou-li dostatečně spolehlivé, zejména s ohledem na možnost změn, ke kterým v cizím právním řádu může kdykoliv dojít. Může požadovat součinnost od účastníků, zejména jde-li o cizí právnické osoby, které mají vlastní právníky, nebo jsou-li účastníci zastoupeni advokáty, kteří mají možnost opatřit si od svého zahraničního spojení příslušné prameny, literaturu nebo vyjádření a posudky, jakož i požadovat od účastníka předložení osvědčení o cizím právu, vydaného příslušným orgánem cizího státu, případně si opatřit posudek příslušného znalce (shodně nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2011, sp. zn. Pl. ÚS 2/11).

Tvrdí-li účastník, že v řízení řešená právní otázka by měla být posouzena podle cizího práva, jako práva rozhodného, a soudu obsah takového práva není znám, může účastníka vyzvat, aby tvrdil skutečnosti významné pro určení rozhodného práva, podle něhož by daná otázka měla být posouzena, a aby k jeho zjištění poskytl soudu potřebnou součinnost, včetně případného předložení osvědčení o cizím právu, vydaného příslušným orgánem cizího státu.

Nezjistí-li soud obsah rozhodného práva uvedeným způsobem, učiní všechna další potřebná opatření k jeho zjištění, např. nařízením znaleckého posudku, příp. využitím postupu podle § 53 zákona č. 97/1963, o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Teprve v případě, že se nepodaří soudu přes veškeré rozumně vynaložené úsilí obsah cizího práva, jehož se má na základě kolizní normy použít, zjistit, je třeba použít náhrady za nezjištěné

cizí právo. Zákon neposkytuje v takovém případě oporu pro použití práva jiného státu ani pro použitá práva nejvíce podobného či pro použití obecných právních zásad. V případě pravomoci českých soudů k řízení je tak třeba podle zásady lex fori použít právo české (shodně k této zásadě srov. Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň: Nakladatelství Doplněk, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 189, ve starší literatuře podrobně např. Másilko, M., Steiner, V. Mezinárodní právo soukromé v praxi, Praha: Orbis, 1976, s. 50; ve vazbě na nemožnost zjištění nebo nezjištění v přiměřené době zvolil zákonodárce aplikaci českého práva i v nové právní úpravě § 23 zákona č. 91/2012, o mezinárodním právu soukromém).

Odvolací soud potřebná opatření ke zjištění obsahu čínského práva, které je rozhodné pro posouzení formy předmětné kupní smlouvy, nezjišťoval. Jeho právní posouzení je neúplné, tudíž nesprávné.

Vzhledem k uvedenému proto dovolacímu soudu nezbylo, než napadený rozsudek odvolacího soudu ve věci samé i v souvisejících výrocích o nákladech řízení zrušit a věc vrátit odvolacímu soudu k dalšímu řízení (ustanovení § 243b odst. 2 část věty za středníkem a odst. 2 věta první citovaného ustanovení).

Dospěje-li soud k závěru, že byla mezi účastníky uzavřena kupní smlouva, posoudí, zda smlouva obsahovala ujednání o přepravě, která mohou být rozhodná pro posouzení otázky přechodu nebezpečí na zboží a nárok na zaplacení kupní ceny podle čl. 66 až 69 Vídeňské úmluvy.

Právním názorem dovolacího soudu je odvolací soud (soud prvního stupně) v dalším řízení vázán (§ 243d odst. 1 věta první a § 226 odst. 1 o. s. ř.).

O nákladech dovolacího řízení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci (§ 243d odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný. V Brně dne 17. prosince 2013

JUDr. Pavel Horák, Ph.D. předseda senátu